Veri ve Komutların Dış Ticareti Hakkında

Türkiye’de yüksek teknoloji gerektiren ve stratejik önem taşıyan ürünlerin yıllık ihracat rakamları içindeki payı çok düşük, hatta yok denecek kadar azdır.

Veri ve Komutların Dış Ticaret Yönü

ÖZET

Türkiye’de yüksek teknoloji gerektiren ve stratejik önem taşıyan ürünlerin yıllık ihracat rakamları içindeki payı çok düşük, hatta yok denecek kadar azdır. Türkiye’nin ihracatının % 62’sini düşük ve orta teknoloji gerektiren ürünler, % 36,30’unu orta-ileri teknoloji gerektiren ürünler, % 1,70’ini ise yüksek teknoloji gerektiren ürünler oluşturmaktadır. Türkiye, toplam ihracatı içerinde yüksek teknoloji içeren ürün ihracatının payı en düşük olan OECD ülkesidir. Mevcut uygulamada, gümrük mevzuatı gereği sadece somut olan taşıyıcı ortamın (CD, DVD, flash bellek, çip, yonga, vb.) kendisinin maliyeti veya kıymeti esas alınmakta, söz konusu ithalat ve ihracatın yapılma sebebini oluşturan, taşıyıcıların içinde bulunan (soyut olan) yazılım, program, proje, biyokimyasal formül, know-how, çizim, teknik şema, tasarım gibi veri ve komutlar ile benzeri teknolojik ürünlerin maliyet veya kıymeti dikkate alınmamakta, bahse konu maliyet ve kıymetler, gümrük işlemleri sırasında ilgili ithalat ve ihracat beyannamelerine yansıtılamamaktadır. Türkiye olarak bir taraftan üretim ve ihracatımızı artırmaya çalışırken, bir taraftan da ihracat işlemlerini kolaylaştırmak ve ihracatı cazip hale getirmek, ihracatın ve ihracat işlemlerinin önündeki engelleri kaldırmak zorundayız.

GİRİŞ

Veri ve yüklü taşıyıcıların ithaline ilişkin mevzuat düzenlemeleri, 4458 sayılı Gümrük Kanunu’nun birinci maddesinden hareketle Gümrük Yönetmeliği’nin 54.maddesinde, ihracatına ilişkin mevzuat düzenlemeleri ise Gümrükler Genel Müdürlüğü’nün 06.04.2016 tarih ve 2016/5 sayılı Genelgesiyle yapılmış olup, günümüz şartlarına göre ihtiyaca cevap vermekten çok uzaktır.

Uygulamada, veri ya da komut yüklü taşıyıcılarının ithalatı ve ihracatı sırasında ilgili gümrük idaresi, mevcut gümrük mevzuatını dikkate alarak gümrük kıymetinin belirlenmesinde, fatura üzerinde taşıyıcı ortamın maliyet veya kıymetinden ayırt edilebilmesi koşuluyla, sadece somut olan taşıyıcı ortamın (CD, DVD, flash bellek, çip, yonga, vb.) kendisinin maliyeti veya kıymetini esas almakta, söz konusu ithalat ve ihracatın yapılma sebebini oluşturan, taşıyıcıların içinde bulunan (soyut olan) yazılım, program, proje, biyokimyasal formül, know-how, çizim, teknik şema, tasarım gibi veri ve komutlar ile benzeri teknolojik ürünlerin maliyet veya kıymeti dikkate alınmamakta, bahse konu maliyet ve kıymetler, gümrük işlemleri sırasında ilgili ithalat ve ihracat beyannamelerine yansıtılamamakta, beyannamelerde yer almamakladır. Bu da bir takım sıkıntılara sebep olmaktadır.

Örnek 1: İthalatçı X firmasının, Türkiye'de çoğaltarak satış ve dağıtımını yapmak üzere, Almanya'da bulunan Y firmasından özel bir bilgisayar yazılımı satın aldığını, söz konusu yazılımın alış faturasında ayrı bir kalem olarak belirtilen 0,50-EUR kıymetinde bir CD'ye yüklü ve kıymetinin de 800.000-EUR olduğunu, ithalatçı X firmasının özel yazılım bedeli (gayri maddi hak) olan 800.000-EUR'nun stopajını keserek kalan kısmını Y firmasına gönderdiğini varsayalım. İthalat işlemleri için ilgili gümrük idaresine başvurması durumunda, gümrük idaresince sadece taşıyıcı materyal CD'nin kıymeti olan 0,50-EUR üzerinden ithalat beyannamesi (SDGB) düzenlenmekte, gümrükçe alınan tüm gümrük vergi ve resimleri bu tutar (0,50-EUR taşıyıcı materyalin kıymeti) üzerinden tahsil edilmekte, esas ithalata konu olan taşıyıcı materyalin içinde bulunan yazılımın kıymeti olan 800.000-EUR dikkate alınmamaktadır. Ancak, taşıyıcı ortamın kıymet veya maliyeti, içinde taşıdığı veri ya da komutların maliyet veya kıymetlerinden ayırt edilemiyorsa, ayrıca belirlenemiyorsa, ilgili faturasında taşıyıcı ortam ile birlikte bir bütün olarak faturalandırılan söz konusu veri ya da komutların kıymeti, genel kıymet kuralları gereği taşıyıcı ortam ile birlikte gümrük kıymetine dahil edilmesini, fatura tutarının tamamının gümrük kıymeti olarak dikkate alınmasını gerektirmekle birlikte, gerçek hayatta pek rastlanılan, uygulamada sıkça görülen bir durum değildir.

Örnek 2: Birinci örneğimizdeki özel bilgisayar yazılımı, ilgili faturasında içinde bulunduğu taşıyıcının (CD'nin) kıymetinden ayrı olarak belirtilmemişse, CD'nin kıymetinden ayrılamıyor ise; Genel kıymet kuralları gereği ithalat sırasında gümrük idaresince dikkate alınması gereken gümrük kıymeti 0,50-EUR değil, 800.000,50-EUR olup, 800.000,50-EUR gümrük kıymeti üzerinden, taşıyıcı ortam olan CD'nin ait olduğu GTİP ve vergi oranı ile diğer dış ticaret şartlarının

yerine getirilmesi sonucu ithalat işlemi tamamlanacak, gümrük vergi ve resimleri 800.000,50-EUR tutar üzerinden hesaplanıp tahsil edilecektir.

1 ve 2. örneklerimizdeki ithalat olayını ilgili gümrük mevzuatı ve mali mevzuat açısından birlikte değerlendirdiğimizde ise, birinci örneğimizde: Gümrük idaresi CD tutarı olan 0,50-EUR gümrük kıymeti üzerinden (Eşya Almanya'dan, AB'den geldiği ve A.TR Dolaşım Belgesi olduğu, Gümrük Vergisi olmadığı için) sadece 0,09-EUR (karşılığı TL) KDV tahsil edilecek, söz konusu özel yazılımın bedeli olan 800.000-EUR satıcı için gayri maddi hak kazancı olduğu ve Türkiye ile Almanya arasındaki mevcut Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması gereği gayri maddi hak kazançlarında vergi oranı (Stopaj) % 10 olduğu için ilgili vergi dairesince 800.000-EUR tutar üzerinden % 18 (144.000-EUR) KDV ile % 10 (80.000-EUR) stopaj olmak üzere toplam 224.000-EUR (karşılığı TL) vergi kesintisi yapılacaktır (5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 15/7. ve 30/11.maddelerine göre; Yapılacak vergi kesintileri, kazanç ve iratların gayrisafi tutarları üzerinden dikkate alınır).

İkinci örneğimizde ise; İlgili eşya faturasında taşıyıcının (CD'nin) kıymeti ayrı olarak belirtilmediği, yazılımla beraber/birlikte 800.000,50-EUR olduğu için, ilgili gümrük müdürlüğünce 800.000,50-EUR gümrük kıymeti üzerinden (Eşyada Gümrük Vergisi olmadığı için) sadece % 18 (144.000-EUR –karşılığı TL) KDV tahsil edilecek, sonuçta 80.000-EUR (karşılığı TL) tutarında vergi (stopaj) kaybına uğranacaktır.

Bu makalemizde; Yazılım, program, proje, biyokimyasal formül, know-how, çizim, teknik şema, tasarım gibi veri ve komutlar, benzeri teknolojik ürünler ile bu verileri taşıyan, bu verilerin kaydedildiği CD, DVD, flash bellek, çip, yonga, vb. taşıyıcı ortamlarla ilgili mevcut mevzuat hükümleri ile söz konusu ürünlerin ithalat ve ihracatlarına ilişkin kişisel görüşlerimize yer verilecektir.

I- KONUYA İLİŞKİN MEVCUT MEVZUAT HÜKÜMLERİ

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun amacı: Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesine giren ve çıkan eşyaya ve taşıt raçlarına uygulanacak gümrük kurallarını belirlemektir (Gümrük Kanunu 1.madde)

Gümrük Yönetmeliği'nin 54.maddesine göre: Bilgisayarlarda kullanılmak üzere ithal edilen veri ya da komutlar yüklü bilgi taşıyıcılarının gümrük kıymetinin belirlenmesinde, sadece taşıyıcı

ortamın kendisinin maliyeti veya kıymeti esas alınır. Bu nedenle, taşıyıcı ortamın maliyet veya kıymetinden ayırt edilebilmesi koşuluyla, gümrük kıymeti, veri veya komutların maliyet veya kıymetini içermez. Bu maddede geçen;

a) Taşıyıcı ortam deyimi, entegre devreler, yarı iletkenler ve bu tür devre veya cihazlarla bütünlük oluşturan benzeri araç ve aletleri,

b) Veri veya komutlar deyimi, ses, sinematografik veya video kayıtlarını, kapsamaz.

Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün konuya ilişkin 2016/5 sayılı Genelgesinde: Bilgisayarlarda kullanılan veri ya da komut yüklü bilgi taşıyıcılarının ihracat için gümrük idaresine beyan edilmesi durumunda, gümrük beyannamesinde sadece veri ya da komutların içinde yer aldığı taşıyıcı ortamın (CD, DVD, flashdisk, harddisk gibi elektronik ortamlar ve basılı kağıt ortamlar) gümrük kıymetinin yer alacağı, veri ya da komutların gümrük kıymetinin ise, Gümrük Kanununun 1 inci maddesi kapsamında olmadığından beyan edilmeyeceğinin (İhracat beyannamesinde yer almayacağının) belirtildiği anlaşılmaktadır.

Gümrük Kanunu'nun 27/1-c.maddesinde: Kıymeti belirlenecek eşyanın satış koşulu gereği, alıcının doğrudan veya dolaylı olarak ödemesi gereken, fiilen ödenen veya ödenecek fiyata dahil edilmemiş olan royalti ve lisans ücretleri ithal eşyasının fiilen ödenen veya ödenecek fiyatına katılması gerektiği belirtilmesine karşın, aynı Kanun'un 27/5-a maddesinde; İthal eşyasının gümrük kıymetinin belirlenmesi sırasında "Türkiye'de çoğaltılması hakkı için yapılan ödemeler"in, Kanunu'nun 27/1-c.maddesi kapsamında değerlendirilemeyeceği ve fiilen ödenen veya ödenecek fiyata ilave edilemeyeceğinin belirtildiği anlaşılmaktadır.

Örneğin: Türkiye'de faaliyet gösteren AX Firmasının, yapılan sözleşme kapsamında ABD'de bulunan BX Yazılım Firmasına imalat sektöründe kullanılan çeşitli metal kesme makinaları ile elektronik torna tezgahlarına yüklendiğinde olağan/alışılagelen fire oranını en az % 40 oranında azaltacak özel bir yazılım yaptırdığını, bu yazılımı Türkiye'ye ithal ederek (Türkiye'de çoğaltarak) nihayetinde iç piyasaya satmak istediğini, söz konusu yazılımın aslının 1 adet DVD veya flaş belleğe kayıtlı olarak Türkiye'ye getirdiğini, düzenlenen eşya faturasına göre 1 adet DVD veya flaş belleğin fiyatının 5-USD ve içindeki özel yazılım toplam değerinin 100.000-USD olduğunu, söz konusu yazılımın iç piyasaya sürülmesi/satılması için Türkiye'de 10.000 adet çoğaltılacağını ve bu çoğaltma ve satış işlemi için ayrıca 400.000-USD royalty, telif hakkı ve/veya isim hakkının net

tutar olarak ödendiğini veya ödeyeceğini varsayalım.

- Söz konusu eşyanın/özel yazılımın ithalatı şu şekilde gerçekleştirilecektir; AX Firması veya temsilcisinin (Gümrük müşaviri veya Gümrük müşavirlik firmasının) müracaatı üzerine, ilgili gümrük idaresi 1 adet DVD veya flaş belleğin fiyatı olan 5-USD tutarındaki serbest dolaşıma giriş beyannamesini kabul ederek, kontrol, muayene, 5-USD kıymet üzerinden gümrük vergilerinin tahsili vb. gümrük işlemlerini tamamlayarak söz konusu eşyaları/DVD veya flaş belleği mükellefe teslim edecektir. DVD veya flaş bellek içinde bulunan özel yazılımın değeri olan 100.000-USD ile bunun Türkiye'de 10.000 adet çoğaltılması ve iç piyasaya satılabilmesi için ödenen veya ödenecek olan 400.000-USD tutarındaki royalti, telif hakkı ve/veya isim hakkı tutarı (toplam: 500.000-USD) gümrük kıymeti veya ithalatta KDV matrahını ilgilendirmemekte olup, mali mevzuatı ilgilendirmektedir. İlgili vergi dairesince de; Söz konusu 500.000-USD'nin brütleştirilmiş tutar üzerinden 3065 sayılı KDV Kanunu'nun 1, 6, 8, 9, 10 ve 24.maddesi, Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği ve ilgili mevzuat hükümleri gereği KDV kesintisinin, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 70, 94.maddesi ve geçici 67.maddesi ile 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu 'nun 1, 2, 3, 14, 15, 21, 24, 25, 30 ve 31.maddesi ile Türkiye ile ABD arasında yapılan Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması (ÇVÖA) kapsamında Stopaj kesintisinin yapılması gerekir.

4458 Sayılı Gümrük Kanunu'nun Bazı maddelerinin Uygulanması Hakkında 2009/15481 Sayılı Karar'ın 29.maddesine göre:

a) Ticari kullanımdan önce görülmek üzere gönderilen sinema filmlerinin pozitifleri, basılı ve işleme tabi tutulmuş ve diğer kayıtlı görüntü taşıyan eşyaya,

b) Ses, dublaj veya çoğaltma amacıyla gönderilen filmler, manyetik bantlar ve teller ile diğer ses veya görüntü taşıyan eşyaya,

c) Ücrete tabi olarak toplu gösterime sunulmadığı sürece, yabancı ürünlerin işlevini veya mahiyetini tanıtan filmlere,

ç) Otomatik veri işlemede kullanılmak üzere ücretsiz olarak gönderilen veri taşıyan eşyaya geçici ithalat izni verilir.

Geçici ithalat rejimine ilişkin hükümler; Milletlerarası Geçici İthalat Sözleşmesi (2004/7905 sayılı, 23.09.2004 tarihli Karar), 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 128 ilâ 134.maddeleri, Gümrük

Yönetmeliği'nin 376 ilâ 394.maddeleri ile 4458 Sayılı Gümrük Kanunu'nun Bazı maddelerinin Uygulanması Hakkında 2009/15481 Sayılı Karar'ın 16 ilâ 44.maddelerinde geniş şekilde düzenlenmiştir.

Geçici İthalat Rejimi: Serbest dolaşıma girmemiş eşyanın ithalat vergilerinden tamamen ya da kısmen muaf olarak ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmaksızın, Türkiye Gümrük Bölgesi içinde kullanılması ve bu kullanım sırasındaki olağan yıpranma dışında, herhangi bir değişikliğe uğramaksızın yeniden ihracına imkân sağlayan hükümlerin uygulandığı rejimdir (Gümrük Kanunu 128.madde).

- Geçici ithalat izni, eşyayı kullanan veya kullandıran kişinin talebi üzerine izin başvurusunun yapıldığı gümrük idareleri tarafından verilir (Gümrük Kanunu 129.madde, Gümrük Yönetmeliği 378.madde).

- Geçici ithalat izin başvuruları Tek Pencere Sistemi (TPS) üzerinden yapılır.

- Kısa ve basitçe Tek Pencere Sistemi (TPS): İthalat ve ihracat işlemleri için kamu kurumlarından izin ve onay alma zorunluluğu bulunan yükümlülerin, bu yükümlülüklerini bir noktadan başvuru yaparak ve başvurularının cevaplarını bir noktadan alarak yerine getirmelerini sağlayacak bir sistemdir.

- Geçici olarak ithal edilen eşyanın, gümrük idaresince verilen izin süresi içinde yeniden ihraç edilmesi ya da gümrükçe onaylanmış yeni bir işlem veya kullanıma tabi tutulması gerekir. Bu işlemler için dış ticaret mevzuatı ile sair gümrük mevzuatı gereğince ibraz edilmesi gereken uygunluk belgesi, kontrol belgesi, ithal lisansı, izin yazısı, gözetim belgesi, tahlil raporu gibi belgelerin temin edilip ilgili gümrük idaresine sunulması gerekir. İthal eşyasının yeniden ihraç edilmesi veya gümrükçe onaylanmış yeni bir işlem veya kullanıma tabi tutulması için gerekli süreler, izin verilen kullanımın amacına uygun olacak şekilde Ticaret Bakanlığı'nca belirlenir. Gümrük Kanunu'nun 131.madde uyarınca tespit edilecek özel süreler saklı kalmak üzere, eşyanın geçici ithalat rejimi altında kalma süresi azami yirmi dört (24) aydır. Bununla birlikte, gümrük idareleri ilgili kişinin de kabul etmesiyle daha kısa süreler saptayabilir (Gümrük Kanunu 130.maddesi, Gümrük Yönetmeliği 379 ve 380.maddesi, 4458 Sayılı Gümrük Kanunu'nun Bazı maddelerinin Uygulanması Hakkında 2009/15481 Sayılı Karar'ın 44.maddesi).

- İthal vergilerinden tam muafiyet suretiyle geçici ithalat rejiminin (4253 rejim kodunun) uygulanabileceği durumlar ve özel şartlar Cumhurbaşkanınca tespit edilir (Gümrük Kanunu 131.madde).

- 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 131ve 132.maddeleri uyarınca Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenen kısmi muafiyetten yararlandırılmayacak eşya, tam muafiyetten de yararlandırılmaz (Gümrük Yönetmeliği 377.madde).

- Türkiye'ye ithali yasak olan eşya, tüketilebilir nitelikteki eşya, ayniyet tespitinin yapılması mümkün olmayan eşya ile ülke ekonomisine zarar verebileceği Bakanlıkça belirlenecek eşya, ithalat vergilerinden tam veya kısmi muafiyet suretiyle geçici ithalat rejiminden yararlandırılmaz (4458 Sayılı Gümrük Kanunu'nun Bazı maddelerinin Uygulanması Hakkında 2009/15481 Sayılı Karar'ın 40.maddesi).

- Geçici ithalat rejimi kapsamındaki eşya kiralanamaz, ödünç verilemez, bir başkasının kullanımına bırakılamaz ve satılamaz. Geçici ithaline izin verilen eşya, rejim altında kaldığı süre içinde giriş ayniyetine ve tahsis amacına uygun olarak tahsis edildiği yerde kullanılmak zorundadır. Rejim kapsamındaki eşya, giriş ayniyetini korumaya yönelik olağan bakım faaliyetleri dışında başka bir işleme tabi tutulamaz (4458 Sayılı Gümrük Kanunu'nun Bazı maddelerinin Uygulanması Hakkında 2009/15481 Sayılı Karar'ın 43.maddesi, Gümrük Yönetmeliği 381.maddesi).

- Gümrük Kanunu'nun 202.maddesi uyarınca Cumhurbaşkanlığı Kararında teminat aranmayacağı belirtilen eşya hariç, geçici ithalat eşyasından teminat alınır (Gümrük Yönetmeliği'nin 385.maddesi, 2009/15481 Sayılı Karar'ın 41 ve 42.maddeleri).

- Söz konusu ürün ve materyallerin kati ithaline karar verilmesi (Daha önce 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 134.maddesi kapsamında tam muafiyet suretiyle geçici ithal edilen eşyanın kati ithalata dönüştürülmesi) halinde ise, Kanun'un 193.maddede belirtilen tarihte (bu eşyaya ilişkin gümrük yükümlülüğünün başladığı tarihteki) yani, 4053 rejim kodundan tescil edilen ikinci beyanname tarihindeki vergi oranı ve diğer vergilendirme unsurları esas alınır. Ayrıca, söz konusu eşyalar için daha önce uygulanmayan ve istenilmeyen ticaret politikası önlemlerinin uygulanması yani, dış ticaret mevzuatı ve/veya sair mevzuat gereğince ibraz edilmesi gereken uygunluk belgesi, kontrol belgesi, ithal lisansı, izin yazısı, gözetim belgesi, tahlil raporu gibi

belgelerin alınması ya da buna ilişkin işlemlerin yerine getirilmesi gerekir.

4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu kapsamında yürütülen yazılım, AR-GE, yenilik ve tasarım projeleri ile ilgili araştırmalarda kullanılmak üzere ithal edilen eşya, gümrük vergisi ve her türlü fondan, bu kapsamda düzenlenen kâğıtlar ve yapılan işlemler damga vergisi ve harçtan müstesnadır (4691 sayılı Kanun'un Ek 2.Maddesi).

30070/18.05.2017 say. ve tar. RG.'de yayımlanan İhracat ve Döviz Kazandırıcı Faaliyetlerde Damga Vergisi ve Harç İstisnası Uygulama Genel Tebliği'nin 5.maddesinin g fıkrası ile İhracat: 2017/4 sayılı Tebliğin 6.maddesinin g fıkrası gereği: "Yurt dışına yönelik olarak gerçekleştirilecek müteahhitlik, müşavirlik, yazılım ve mühendislik hizmetleri" Damga vergisi ve Harç İstisnasına tabidir.

3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun geçici 20/1 inci maddesine göre: 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununa göre teknoloji geliştirme bölgesinde ve ihtisas teknoloji geliştirme bölgesinde faaliyette bulunan girişimcilerin kazançlarının gelir veya kurumlar vergisinden istisna bulunduğu süre içinde münhasıran bu bölgelerde ürettikleri ve sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil ve askeri komuta kontrol uygulama yazılımı şeklindeki teslim ve hizmetler KDV'den müstesnadır. Teknoloji geliştirme bölgelerinde veya ihtisas teknoloji geliştirme bölgelerinde bulunan mükelleflerin 31/12/2023 tarihine kadar bu bölgelerde ürettikleri sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil ve askeri komuta kontrol uygulama yazılımları şeklindeki teslim ve hizmetleri KDV'den istisnadır. Söz konusu bölgelerde üretilen yazılımın farklı kişilere satılması ya da satışın CD veya elektronik ortamda yapılması istisna uygulanmasına engel değildir.

Üniversitelere bağlı Teknokentler de Teknoloji Geliştirme Bölgesi olarak değerlendirilir. 3065 sayılı Kanun'un geçici 20/1 inci maddesi kapsamında üretilen söz konusu yazılımların fikri mülkiyet hakkının, bu bölgede faaliyette bulunan mükellefte kalmak suretiyle belirli zaman aralıklarıyla farklı kişilere satılması veya söz konusu yazılımların sanal ortamda paylaşımının sağlanması halinde de KDV istisnası uygulanır.

- Yazılımların pazarlanması işinin bayi kanalıyla yapılması halinde, Teknokent bünyesinde geliştirilen sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil ve askeri komuta kontrol uygulamalarına yönelik genel anlamda yazılım programlarının bayi ye tesliminde

KDV istisnası uygulanır. Bayiler tarafından satışında ise, (Bu satış işlemi istisna kapsamında değerlendirilmeyeceğinden) genel hükümler çerçevesinde KDV hesaplanır.

Ancak, güncelleme dışında, bir yazılımla ilgili olarak verilen bakım, destek (otomasyon) hizmetleri, teknoloji geliştirme bölgesinde veya ihtisas teknoloji geliştirme bölgesinde üretilse dahi, oyun programları, network uygulamaları gibi yazılımlar, işlevlerini yerine getirmek için yazılım kullanan ürün, aygıt, eşya vb. donanımlar ile bu donanımlara ilişkin hizmetler, web sitesi aracılığıyla verilen reklam hizmetleri ve ar-ge çalışmaları kapsamında yer alan teslim ve hizmetler istisna kapsamında değerlendirilmez.

Öte yandan, teknoloji geliştirme bölgesinde veya ihtisas teknoloji geliştirme bölgesinde üretilen yazılımın, 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 11 ve 12 nci maddeleri kapsamında ihraç edilmesi halinde, bu ihracata ilişkin yüklenilen KDV'nin, 3065 sayılı Kanunun 32 nci maddesine göre indirim ve iade konusu yapılması mümkündür (KDV Genel Uygulama Tebliği).

Yazılım: Bir bilgisayar, iletişim cihazı veya bilgi teknolojilerine dayalı bir diğer cihazın çalışmasını ve kendisine verilen verilerle ilgili gereken işlemleri yapmasını sağlayan komutlar dizisinin veya programların ve bunların kod listesini, işletim ve kullanım kılavuzlarını da içeren belgelerin, belli bir sistematik içinde, tasarlama, geliştirme şeklindeki ürün ve hizmetlerin tümü ile bu ürün ya da mal ve hizmetlerin lisanslama, kiralama ve tüm hakları ile devretme gibi teslim şekillerinin tümünü ifade eder (4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu 3.madde).

II- VERİ YÜKLÜ TAŞIYICILARIN İTHALİ

- Veri yüklü taşıyıcıların ithaline ilişkin mevzuat düzenlemeleri 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun birinci maddesinden hareketle Gümrük Yönetmeliği'nin 54.maddesinde yapılmış olup, günümüz şartlarına göre yetersiz ve ihtiyaca cevap vermekten çok uzaktır.

- Bilgisayarlarda kullanılmak üzere ithal edilen veri ya da komutlar yüklü bilgi taşıyıcılarının gümrük kıymetinin belirlenmesinde, sadece taşıyıcı ortamın kendisinin maliyeti veya kıymeti esas alınır. Veri ya da komutların kıymeti dikkate alınmaz. Bu nedenle, taşıyıcı ortamın maliyet veya kıymetinden ayırt edilebilmesi koşuluyla, veri veya komutların maliyet veya kıymeti, beyan edilen gümrük kıymeti içinde yer almaz.

Diğer bir deyişle, veri ya da komut yüklü taşıyıcılarının ithalatı sırasında ilgili gümrük idaresi, mevcut gümrük mevzuatını dikkate alarak gümrük kıymetinin belirlenmesinde, fatura üzerinde taşıyıcı ortamın maliyet veya kıymetinden ayırt edilebilmesi koşuluyla, sadece somut olan taşıyıcı ortamın (CD, DVD, flash bellek, çip, yonga, vb.) kendisinin maliyeti veya kıymetini esas almakta, söz konusu ithalatların yapılma nedenini oluşturan, taşıyıcıların içinde bulunan (soyut olan) veri veya komutların maliyet veya kıymetini dikkate almamaktadır.

Örneğin (1) : İthalatçı A firması, 0,50-USD kıymetinde bir çipe yüklü (çip içinde) 500.000-USD değerinde bir yazılım veya bir formül, know-how yada bir projeyi alış faturası ile birlikte ithalat işlemleri için ilgili gümrük idaresine başvurması durumunda, ithalat sırasında gümrük idaresince sadece taşıyıcı materyalin kıymeti olan 0,50-USD üzerinden ithalat beyannamesi (SDGB) düzenlenmekte, gümrükçe alınan tüm gümrük vergi ve resimleri bu tutar (taşıyıcı materyalin kıymeti) üzerinden tahsil edilmekte, esas ithalata konu olan taşıyıcı materyalin içinde bulunan yazılımın, formülün, know-howun, projenin, çizim ve tasarımın, vb. kıymeti dikkate alınmamaktadır. Ancak, taşıyıcı ortamın kıymet veya maliyeti, içinde taşıdığı veri ya da komutların maliyet veya kıymetlerinden ayırt edilemiyorsa, ayrıca belirlenemiyorsa, taşıyıcı ortam ile birlikte bir bütün olarak faturalandırılan söz konusu veri ya da komutların kıymeti, genel kıymet kuralları gereği taşıyıcı ortam ile birlikte gümrük kıymetine dahil edilmesi, fatura tutarının tamamının gümrük kıymeti olarak dikkate alınması gerekir.

Örneğin (2) : Satın alma faturasında “Cif teslim” toplam 10.100-USD olan bir proje/çizim ithalatında; Gerçekte 0,50-USD taşıyıcı nesne “CD” kıymeti, 89,50-USD sigorta tutarı, 10-USD navlun tutarı, 10.000-USD proje/çizim bedeli olmak üzere fatura toplamının 10.100-USD olduğunu varsayalım. Taşıyıcı nesnenin kendi kıymeti belli olmadığı, içinde taşıdığı verinin kıymetinden ayrılmadığı, ikisinin kıymetinin faturada birleşik/tek gösterildiği için genel kıymet kuralları gereği ithalat sırasında gümrük idaresince dikkate alınması gereken gümrük kıymeti 0,50-USD değil, 10.100-USD olup, 10.100-USD gümrük kıymeti üzerinden, taşıyıcı ortam olan CD’nin ait olduğu GTİP ve vergi oranı ile diğer dış ticaret şartların yerine getirilmesine müteakip ithalat işlemi tamamlanacak, gümrük vergi ve resimleri 10.100-USD tutar üzerinden tahsil edilecektir.

Kısacası; Taşıyıcı materyalin içinde bulunan ve soyut olan yazılım, formül, proje, çizim ve tasarım, vb. şeyler eşya olarak kabul etmeyip, bu tür işlemler hizmet ithalatı olarak kabul edildiği

için gümrük idaresince kapsam dışı bırakılarak ithalat (ilgili SDGB'nin gümrük işlemleri) sırasında vergilendirilmemektedir. Hizmet ithalatının ithalat işlemleri ve vergilendirilmesi ise ilgili mali mevzuata göre vergi daireleri aracılığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca yapılmaktadır. Bu da uygulamada bir takım sakınca, sıkıntı, aksaklıklar, vergi kayıpları ve hazine zararına sebep olmaktadır. Şöyle ki: Birinci örneğimizde olduğu gibi ilgili gümrük idaresince ithalat sırasında sadece taşıyıcı materyal olan çipin kıymeti (0,5-USD) üzerinden vergilendirilmekte, ithalata esas olan ve 500.000-USD değerindeki yazılım, formül, proje, çizim, tasarım, vb. soyut ve hizmet nev'inden olduğu için vergilendirilmemekte, vergilendirilmesi Hazine ve Maliye Bakanlığı'na bırakılmakta, Mali yönden ise bazen "Söz konusu nesnelerin vergilerinin daha önce ithal işlemleri sırasında (SDGB tescili ve gümrük işlemlerinin ikmali ile) ilgili gümrük idaresince tahsil edildiği" düşüncesinden hareketle vergilendirilmediği, hizmet ithali olan 500.000-USD değerindeki yazılım, formül, proje, çizim, tasarım, vb. nedeniyle Mali mevzuat açısından alınması gereken vergi ve resimlerin (Gelir Vergisi veya Kurumlar Vergisi, Katma Değer Vergisi, Damga Vergisi, vb.) tahsil edilmediği ve hazine zararına sebep olunduğu anlaşılmaktadır.

Kişisel görüşümüz: Veri ya da komut yüklü bilgi taşıyıcılarının ithalatı sırasında ilgili gümrük idaresince, söz konusu veri veya komutların (Yazılım, program, formül, know-how, proje, çizim, tasarım, vb.) içeriğini, teknik özelliklerini, maliyet ve kıymetini, kullanılacağı yeri ve ithalat amacını gösteren teknik doküman, akid veya sözleşme ile fatura ve benzeri ilgili belgelerin istenilmesi, yazılım, program, data, vb. verilerin, daha önce ithal edilen veya daha sonra ithal edilecek makine, teçhizat, otomobil, motorlu araçlar, elektronik cihazlar, beyaz eşya, dayanıklı tüketim malları gibi eşyalarla ilgili ve bu eşyaların satış koşulu olması durumunda, söz konusu verilerin tutarının bu eşyaların gümrük kıymetine ilave edilerek ithalattan kaynaklanan gümrük vergi ve resimlerin tahakkuk ve tahsilinin ilgili ithal gümrüğünce yerine getirilmesi gerekir. {Örneğin: a) Yüksek teknoloji ürünü elektronik bir torna tezgahını tüm programları ve yazılımları yüklü olarak ABD'den 750.000-USD'ye satın aldığımızı, teslim şeklinin Cif olduğunu ve söz konusu eşyaya ilave edilecek başka bir gümrük kıymet unsurunun olmadığını varsayarsak, ithal eşyamızın gümrük kıymeti 750.000-USD'dir. b) Aynı eşyayı, ilgili programları ve yazılımları üzerinde yüklü olmadan 700.000-USD'ye satın aldığımızı, torna tezgahının çalışması için gerekli olan ilgili program ve yazılım tutarının 50.000-USD olduğunu ve satış koşulu gereği torna tezgahından ayrı olarak, torna tezgahı ithalatından bir ay sonra bir çip içinde gönderileceğini ve Türkiye'de ilgili torna tezgahına yükleneceğini, çipin kıymetinin 1-USD, yine eşyanın teslim

şeklinin Cif olduğunu ve söz konusu eşyaya ilave edilecek başka bir gümrük kıymet unsurunun bulunmadığını varsayalım. Söz konusu eşyaların ithalat işlemlerinin aşağıdaki gibi gerçekleştirilmesi gerekir. Şöyle ki: Torna tezgahı Türkiye'ye gelince ilgili gümrük idaresince Gümrük Yönetmeliği'nin 53.maddesi "İstisnai Kıymetle Beyan" gereği 700.000-USD tutar üzerinden ithalat beyannamesinin beyan, kabul ve gümrük işlemlerinin ikmali ile gümrük vergi ve resimlerinin tahakkuk ve tahsili sağlanır. Bir ay sonra ilgili program ve yazılımın gelmesine müteakip ilgili gümrük idaresince, 50.000-USD değerindeki program-yazılım tutarı, torna tezgahı ithaline ilişkin beyannameyle ilişkilendirilerek, bu beyannamenin kıymetine/gümrük kıymetine ilave edilerek (İlgili beyannamenin - Torna tezgahının GTİP'i, vergi oranı ve döviz kuru dikkate alınarak), bahse konu yazılımı içinde taşıyan 1-USD tutarındaki cip ise kendi GTİP'inde ayrı bir eşya olarak değerlendirilerek, tekabül eden gümrük vergi ve resimlerinin tahakkuk ve tahsili sağlanır.}.

Şayet, söz konusu veri veya komutların yurt içinde yapılacak bir üretim veya çoğaltma işlemine ya da herhangi bir hizmet ithaline ilişkin olması durumunda ise; İthalatın yapıldığı gümrük müdürlüğünce, ithalata müteakip en kısa süre içinde başta ithalat beyannamesi olmak üzere ilgili bilgi ve belgelerle birlikte, ilgili mükellefin bağlı bulunduğu vergi dairesine (Ticaret Bakanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı arasında yapılacak bir mutabakat ve kurulacak elektronik sistemle, internet üzerinden) bildirimde bulunulması, ilgili vergi dairesince de, söz konusu yazılım, program, proje, çizim, tasarım, vb. hizmet ithaline ilişkin olması durumunda 3065 sayılı KDV Kanunu'nun 1, 6, 8, 9, 10 ve 24.maddesi ile Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği gereği KDV tahsilatı, Türkiye'deki çoğaltma veya üretimle ilgili yazılım, formül, know-how, vb. gayri maddi hak olması halinde ise brütleştirilmiş tutar üzerinden 3065 sayılı KDV Kanunu'nun 1, 6, 8, 9, 10 ve 24.maddesi, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 70, 94.maddesi ve geçici 67.maddesi ile 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 1, 2, 3, 14, 15, 21, 24, 25, 30 ve 31.maddesi, Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği ve ilgili mevzuat hükümleri gereği KDV ve Stopaj kesintisi ile Mali mevzuat açısından alınması gereken varsa diğer vergi ve resimlerin kontrol, denetim ve tahsilinin sağlanması gerekir.

Aslında, herhangi bir vergi kaybına sebebiyet vermemek, haksız olarak yapılacak KDV iadesi, ihracat teşvik ve iadeleri, vb. önüne geçebilmek için; Tüm veri ya da komut yüklü taşıyıcılarının ithalatı ve ihracatına müteakip, ilgili gümrük idaresince en kısa süre içinde, başta ilgili gümrük beyannamesi olmak üzere konuya ilişkin tüm bilgi ve belgelerle birlikte, ilgili mükellefin bağlı

bulunduğu vergi dairesine bildirimde bulunulması, İlgili Vergi Dairesince de; Bahse konu ithalatlar ve ihracatlara ilişkin bilgi ve belgelerin incelenerek, ithalattan kaynaklanan vergilerin (KDV, Stopaj, Damga Vergisi, vb.), doğru ve eksiksiz olarak tahsilinin yapılıp yapılmadığı, gayri maddi haklarda brütleştirme işleminin yapılıp yapılmadığı, vb. ile ihracattan kaynaklanan KDV iadesi, varsa diğer teşviklerden haksız ve yersiz olarak faydalanıp faydalanmadığının kontrol ve denetiminin yapılmasının sağlanması gerekir.

III- VERİ YÜKLÜ TAŞIYICILARIN İHRACI

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 1.maddesi ile Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 2016/5 sayılı Genelgesi hükümlerine göre; Veri ya da komut yüklü bilgi taşıyıcılarının ihracatı sırasında ilgili gümrük idaresi, mevcut gümrük mevzuatını dikkate alarak gümrük kıymetinin belirlenmesinde, sadece somut olan taşıyıcı ortamın (CD, DVD, flash bellek, çip, yonga, harddisk gibi elektronik ortamlar ve basılı kağıt ortamlar, vb.) kendisinin maliyeti veya kıymetini esas almakta, soyut olan veri veya komutların maliyet veya kıymetini dikkate almamakta, veri veya komutların maliyet veya kıymeti ihracat beyannamesine yansıtılamamakta, beyannamede yer almamakladır.

Türkiye'de yeterince olmasa da kamu kuruluşları, üniversiteler ve özel sektörün AR-GE çalışmalarına ve bilişim teknolojilerine önem vermeye başlaması, bu alanlardaki harcama ve yatırımların her geçen gün artarak devam etmesiyle birlikte, Türkiye'de yüksek teknoloji gerektiren ve stratejik önem taşıyan ürünlerin yıllık ihracat rakamları içindeki payı hala çok düşük, hatta yok denecek kadar azdır. Türkiye'nin ihracatının % 62'sini düşük ve orta teknoloji gerektiren ürünler, % 36,30'unu orta-ileri teknoloji gerektiren ürünler, % 1,70'ini ise yüksek teknoloji gerektiren ürünler oluşturmaktadır. Türkiye, toplam ihracatı içerinde yüksek teknoloji içeren ürün ihracatının payı en düşük olan OECD ülkesidir. Karabük Üniversitesi, İ.İ.B.F. İktisat Bölümünce 2018 yılında yapılan akademik bir araştırmaya göre Türkiye'nin yüksek teknoloji kullanılarak gerçekleştirilen ürünlerinin ihracatının, toplam ihracat içindeki payı 2018 yılında (01.01.2018 – 30.11.2018 döneminde) % 1,68 olarak gerçekleşmiştir.

- Sorunlu bir coğrafyada, siyasi ve ekonomik belirsizliklerin çok olduğu bir dünyada yaşıyoruz. Dünyanın on yedinci büyük ekonomisiyiz ve hedefimiz onunculuğu yakalamak. Türkiye olarak bir taraftan üretim ve ihracatımızı artırmaya çalışırken, bir taraftan da ihracat işlemlerini kolaylaştırmak ve ihracatı cazip hale getirmek, ihracatın ve ihracat işlemlerinin önündeki engelleri azaltmak zorundayız. Yüksek teknoloji gerektiren, katma değeri yüksek olan bilişim

teknolojileri içeren ürün, hizmet ve yazılımlarının ihracatımız içindeki payının artırılabilmesi için Ar-Ge harcamalarının artırılması, desteklenmesi ve teşvik edilmesi, teşvik mekanizmalarının yeniden düzenlenmesi ve gerekli yasal çerçeveye oturtulması gerekir.

- Ülkemizde uygulanan gümrük ve dış ticaret mevzuatında veri ve komutların, yazılım, vb. programların, "ürün mü (mal)" yoksa "hizmet kalemimi" nitelendirmesinde sorunlar yaşanması ve bunların genelde "hizmet" sayılması, ayrıca, ihracat sırasında denetlenebilir bir altyapısının olmaması, söz konusu veri, komut, yazılım, program, vb. nesnelerin yurt dışı satışları gerçekleştirilse bile bunların kıymet ve tutarlarının gümrük çıkış (ihracat) beyannamesinde gösterilememesi, beyan edilememesi, kısacası, ihracat tutarı/ihracat rakamı üzerinden sağlanan (KDV iadesi, mahsubu veya terkini hariç) çoğu hak, menfaat ve teşviklerden (Örneğin: Yetkilendirilmiş Yükümlü Sertifikası, İhracatta Yerinde Gümrükleme İzni, vb.) faydalanılamaması vb. nedenlerle yazılım, program, veri ve komut, vb. nesnelerin üretim ve ihracatını yapan sektör üyeleri, Türkiye'de bazı sektörlerden daha fazla katma değer oluşturmalarına karşın, mevcut destek, menfaat ve teşviklerden -(özelliklede ihracat teşviklerinden)- amaçlanan oranda yararlanamamaktadırlar.

- Hali hazırda, soyut olan CD, DVD, flash bellek, çip, yonga, harddisk gibi elektronik ortamlar içinde bulunan/taşınan bilgi, yazılım, program, proje, biyokimyasal formül, know-how, çizim, teknik şema, tasarım, vb. teknolojik ürünlerin bir ihracat/gümrük çıkış beyannamesine bağlayarak gümrük idaresi kanalıyla ihracatını fiilen gerçekleştirmek neredeyse imkansızdır.

Örnek 1 : A firması olarak yıllarca inşaat, mimarlık ve mühendislik sektöründe faaliyet gösterdiğinizi, bünyenizde yüzlerce teknik eleman, mimar ve mühendis çalıştırdığınızı, faaliyet sahanızda belirli bir gelişim, birikim, tecrübe ve büyüklüğe ulaştığınızı, firma olarak Brunei Sultanlığı'nda yapılacak yeni kraliyet sarayı projesinin çizim ihalesini kazandığınızı, proje çizim bedelinin 1.500.000-USD olduğunu, söz konusu proje çiziminin firma çalışanlarınız tarafından Türkiye'de tamamlanarak 1-USD tutarlı bir DVD'ye kaydedildiğini, söz konusu proje çiziminin Brunei Sultanlığı'na ihraç edilmek istendiğini, bunun için A Firmasınca ilgili proje, konuya ilişkin satış sözleşmesi, projenin ihracatı için 1.500.001-USD tutarlı satış/ihracat faturası ve ilgili belgelerle birlikte gümrük idaresine müracaat edildiğini ve A Firmasınca 1.500.001-USD tutarında ihracat beyannamesi tescilinin yapılmasının istenildiğini varsayalım. İlgili gümrük idaresi, 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 1.maddesi, Gümrük Yönetmeliği'nin 54.maddesi ile Gümrükler Genel

Müdürlüğü'nün 2016/5 sayılı Genelgesi hükümlerini dikkate alarak, ihracat/gümrük çıkış beyannamesini 1.500.001-USD üzerinden kabul ve gümrük işlemleri ikmal etmeyip bunun yerine, A Firması adına sadece çizimin/projenin yüklendiği, taşıyıcısı olan DVD'nin kıymeti karşılığı olarak 1-USD tutarında ihracat beyannamesini kabul ve tescil edecektir. Sonuçta, A Firması 1.500.000.-USD ihracat tutarının sağladığı veya sağlayacağı "İhracat tutarı üzerinden yararlandırılan, verilen (KDV iadesi, mahsubu veya terkini hariç) çoğu teşvik, uygulama, indirim, kolaylıklar ile vergi, resim ve harç istisnası, vb." hak ve menfaatlerden mahrum kalacaktır/kalmaktadır.

3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun Geçici 20/1.maddesi ve KDV Genel Uygulama Tebliği ile 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununa göre; "Teknoloji geliştirme bölgelerinde veya ihtisas teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyette bulunan girişimcilerin/mükelleflerin 31/12/2023 tarihine kadar bu bölgelerde ürettikleri sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil ve askeri komuta kontrol uygulama yazılımları şeklindeki teslim ve hizmetlerinin KDV'den istisna olmasına, söz konusu bölgelerde üretilen yazılımın farklı kişilere satılması ya da satışın CD veya elektronik ortamda yapılmasının istisna uygulanmasına engel olmamasına, Teknoloji geliştirme bölgesinde veya İhtisas teknoloji geliştirme bölgesinde üretilen yazılımın, 3065 sayılı KDV Kanunu'nun 11 ve 12 nci maddeleri kapsamında ihraç edilmesi halinde, bu ihracata ilişkin yüklenilen KDV'nin, aynı Kanun'un 32.maddesine göre indirim ve iade konusu yapılması mümkün olması"na rağmen,

Örnek 2 : 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununa göre kurulan ve işletilen bir teknoloji geliştirme bölgesinde faaliyet gösteren B Firmasının, bölgede ürettiği "Askeri komuta kontrol uygulama yazılımı"nı Sudan Silahlı Kuvvetleri'ne 800.000-EUR'ya sattığını ve satış sonrası söz konusu yazılımı 1-EUR tutarlı bir çip içine yerleştirerek, söz konusu çip, 800.001-EUR tutarlı satış/ihracat faturası, satış sözleşmesi ve gerekli diğer belgelerle birlikte, ihracat yapmak için ilgili gümrük idaresine başvurarak gümrük işlemlerin yapılmasını talep ettiğini varsayalım. İlgili gümrük idaresi Gümrük Kanunu'nun 1.maddesi, Gümrük Yönetmeliği'nin 54.maddesi ile Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 2016/5 sayılı Genelgesi hükümlerini dikkate alarak, ihracat beyannamesini 800.001-EUR üzerinden kabul ve gümrük işlemleri ikmal etmeyip bunun yerine, B Firması adına sadece ilgili yazılımın yüklendiği, taşıyıcı ortam olan çipin kıymeti karşılığı olarak 1-EUR tutarında ihracat beyannamesini kabul ve tescil edecektir. Sonuçta, B Firması 800.000-EUR ihracat tutarının sağladığı veya sağlayacağı "İhracat tutarı üzerinden yararlandırılan, teşvik,

uygulama, gümrük kolaylığı ile vergi, resim ve harç istisnası, vb.” hak ve menfaatlerden (Yüklendiği KDV’nin mahsubu veya iadesi hariç) yararlanamayacaktır.

Kişisel görüşümüz: Veri ve komutlar, her ne kadar Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT), Dünya Ticaret Örgütü Kararları ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu’nun 1.maddesi’ne göre somut bir eşya/mal sayılmasa, soyut bir nesne/hizmet sayılsa da, dünyadaki uygulamalar ve Türkiye’deki mevcut ilgili mevzuata (Özellikle Gümrük Kanunu’nun 1.maddesi, Gümrük Yönetmeliği’nin 54.maddesi, Gümrükler Genel Müdürlüğü’nün 2016/5 sayılı Genelgesine) uymasa da/aykırıda olsa; Veri ya da komut yüklü bilgi taşıyıcılarının ihracatı sırasında ilgili gümrük idaresince, gümrük kıymetinin belirlenmesi sırasında sadece taşıyıcı ortamın (CD, DVD, flash bellek, çip, yonga, harddisk gibi elektronik ortamlar ve basılı kâğıt ortamlar, vb.) kendisinin maliyeti veya kıymetinin değil, esas itibariyle içlerinde taşıdıkları veri veya komutların (yazılım, üretim formülü, biyokimyasal formül, know-how, networking, proje, çizim, teknik şema, tasarım, vb. dijital veriler) kıymetinin dikkate alması, bu kıymet üzerinden ihracat beyannamesinin tescil ve gümrük işlemlerinin ikmal edilmesi, beyannamede ödeme şeklinin “Peşin Ödeme” olarak gösterilmesi, ihracat tutarının ilgili ihracat beyannamesinin tescilinden önce Türkiye’ye getirilip bir banka veya özel finans kurumuna bozdurulduğuna dair DAB, konuya ilişkin satış sözleşmesi, satış/ihracat faturası, ihraç edilecek nesneye ilişkin ayrıntılı ve tanıtıcı teknik bilgi, döküman, vb. bilgi ve belgelerin ihracatçıdan istenilmesi, ihraç edilecek nesnenin kıymetinin ve teknik özelliklerinin yapılacak ihraç beyanına uygun ve gerçeği yansıtıp yansıtmadığına dair ilgili Mimarlık ve Mühendislik Odaları, Üniversitelerin ilgili bölümleri ile Tubitak gibi ilgili kuruluşlardan alınacak “Uygunluk Raporu”na istinaden, gümrük idaresince yapılan inceleme, değerlendirme ve karşılaştırma sonucunda da uygun bulunanların, taşıyıcı ortam ve içindeki veri veya komutun kıymeti üzerinden yapılan beyanın ve ilgili ihracat beyannamesinin kabul, tescil ve gümrük işlemlerinin tamamlanarak ihracatın gerçekleştirilmesi, başta Ticaret Bakanlığı olmak üzere ilgili Bakanlıklar ve birimlerce en kısa sürede konuya ilişkin gerekli ve yeterli kanuni düzenlemelerin yapılmasının gerektiğini düşünmekteyiz.

SONUÇ

Türkiye’de yüksek teknoloji gerektiren ve stratejik önem taşıyan ürünlerin yıllık ihracat rakamları içindeki payı çok düşük, hatta yok denecek kadar azdır. Türkiye’nin ihracatının % 62’sini düşük ve orta teknoloji gerektiren ürünler, % 36,30’unu orta-ileri teknoloji gerektiren ürünler, % 1,70’ini

ise yüksek teknoloji gerektiren ürünler oluşturmaktadır. Türkiye, toplam ihracatı içerinde yüksek teknoloji içeren ürün ihracatının payı en düşük olan OECD ülkesidir.

Veri ve yüklü taşıyıcıların ithaline ilişkin mevzuat düzenlemeleri, 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun birinci maddesinden hareketle Gümrük Yönetmeliği'nin 54.maddesinde, ihracatına ilişkin mevzuat düzenlemeleri ise Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 06.04.2016 tarih ve 2016/5 sayılı Genelgesiyle yapılmış olup, günümüz şartlarına göre ihtiyaca cevap vermekten çok uzaktır. Veri ya da komut yüklü bilgi taşıyıcılarının ithalatı sırasında ilgili gümrük idaresi, mevcut gümrük mevzuatını dikkate alarak gümrük kıymetinin belirlenmesinde, fatura üzerinde taşıyıcı ortamın maliyet veya kıymetinden ayırt edilebilmesi koşuluyla, sadece somut olan taşıyıcı ortamın (CD, DVD, flash bellek, çip, yonga, vb.) kendisinin maliyeti veya kıymetini esas almakta, söz konusu ithalatların yapılma nedenini oluşturan, taşıyıcıların içinde bulunan (soyut olan) veri veya komutların maliyet veya kıymetini dikkate almamaktadır. Yine aynı mevzuata göre, veri ya da komut yüklü bilgi taşıyıcılarının ihracatı sırasında ilgili gümrük idaresi, gümrük kıymetinin belirlenmesinde sadece somut olan taşıyıcı ortamın (CD, DVD, flash bellek, çip, yonga, harddisk gibi elektronik ortamlar ve basılı kâğıt ortamlar, vb.) kendisinin maliyeti veya kıymetini esas almakta, soyut olan veri veya komutların maliyet veya kıymetini dikkate almamakta, veri veya komutların maliyet veya kıymeti ihracat beyannamesine yansıtılamamakta, ihracat beyannamesinde beyan edilememektedir.

Hali hazırda, CD, DVD, flash bellek, çip, yonga, harddisk gibi taşıyıcılar içinde bulunan/taşınan bilgi, yazılım, program, proje, biyokimyasal formül, know-how, çizim, teknik şema, tasarım, vb. teknolojik ürünlerin bir ihracat/gümrük çıkış beyannamesine bağlayarak gümrük idaresi kanalıyla ihracatını fiilen gerçekleştirmek neredeyse imkansızdır. Başta Ticaret Bakanlığı olmak üzere ilgili birimlerce en kısa sürede konuya ilişkin gerekli ve yeterli kanuni düzenlemelerin yapılması gerekir. Türkiye olarak bir taraftan üretim ve ihracatımızı artırmaya çalışırken, bir taraftan da ihracat işlemlerini kolaylaştırmak ve ihracatı cazip hale getirmek, ihracatın ve ihracat işlemlerinin önündeki engelleri azaltmak zorundayız.

Bu Yazı Gümrük ve Ticaret Başmüfettişi Sayın Kerim ÇOBAN Tarafından Kaleme Alınmıştır.

KAYNAKÇA:

- 4458 sayılı Gümrük Kanunu
- Gümrük Yönetmeliği
- Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 2016/5 sayı ve 06.04.2016 tarihli Genelgesi
- 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu
- Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği
- 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu
- 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu
- 492 sayılı Harçlar Kanunu
- 30070/18.05.2017 say. ve tar. RG.'de yayımlanan İhracat ve Döviz Kazandırıcı Faaliyetlerde Damga Vergisi ve Harç İstisnası Uygulama Genel Tebliği
- 2017/4 Sayılı İhracat, Transit Ticaret, İhracat Sayılan Satış Ve Teslimler İle Döviz Kazandırıcı Hizmet Ve Faaliyetlerde Vergi, Resim Ve Harç İstisnası Hakkında Tebliğ
- 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu
- 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu
- 4458 Sayılı Gümrük Kanunu'nun Bazı maddelerinin Uygulanması Hakkında 2009/15481 Sayılı Karar